

ПЕЧАТНИ ТЕХНИКИ И ТЕНДЕНЦИИ В МОДНАТА ИЛЮСТРАЦИЯ В НАЧАЛОТО НА ХХ ВЕК

Яна Василева

Нов български университет
София, България

РЕЗЮМЕ — Настоящата статия разглежда развитието на модната илюстрация в периода 1900 до 1920 г. Анализирани са факторите оказали въздействие върху развитието на печатните издания и дизайна. В началото на ХХ век протича разцветът на модната илюстрация и изданията за мода. Появяват се нови журналы, които се превръщат в трибуна за изява на редица автори. Историческият период се характеризира с възникването на ново течение в изкуството Ар нуво, което оказва огромно влияние върху приложните и изящни изкуства, рефлектира върху стилизацията в модната рисунка и илюстрация.

Ключови думи: ар нуво, модна илюстрация, модни списания

PRINTING TECHNIQUES AND TRENDS IN FASHION ILLUSTRATION IN THE BEGINNING OF XX CENTURY

Yana Vasileva

New Bulgarian University
Sofia, Bulgaria

ABSTRACT— This article discusses the development of the fashion illustration between 1900 and 1920. The factors influencing the development of printed publications and design is analyzed. At the beginning of the 20th century, the flowering of the fashion illustration and the fashion editions took place. New journals are emerging, becoming a platform for a number of authors. The historical period is popular by the emergence of a new trend in Art Nouveau, which has a huge impact on the trends in fine art and reflects on the stylization in the fashion drawing and illustration.

Keywords: art deco, fashion, fashion illustration, trends

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата статия разглежда развитието на модната илюстрация в периода 1900 до 1920 г. Анализирани са факторите оказали въздействие върху развитието на печатните издания и дизайна на модните журналы. В началото на XX век протича разцвета на модната илюстрация и изданията за мода. Появяват се нови издания, които се превръщат в трибуна за изява на редица автори. Историческият период се характеризира с възникването на ново течение в изкуството Ар нуво, което оказва огромно влияние върху приложните и изящни изкуства и рефлектира върху стилизацията в модната рисунка и илюстрация.

ИЗЛОЖЕНИЕ

В историята на Европа периодът обхващащ годините 1871 – 1914 г. носи наименованието „Belle Époque“, което в превод „Хубавото време“. Този отрязък от няколко десетилетия се характеризира с липсата на военни конфликти и установяването на дълготраен мир. Мощната индустриализация и бурната търговия довеждат до силен икономически растеж, реализират се редица технически и научни открития, създават се електрификацията и железниците, засилва се строителството, изгражда се мащабна инфраструктура. Всички тези фактори благоприятстват развитието на културата и изкуствата, оформят се на нови стилове и тенденции. През този период от време възниква и се развива Ар нуво - течение в изкуството, което оказва силно въздействие върху рисунъка, колорита и стилистиката на модната илюстрация.

Ар нуво в превод от френски език означава „ново изкуство“ и често бива назоваван Модерн. Стилът е определян като нов, съвременен, модерен и е замислен като контрапункт на всички предходни стилове. Неговият апогей се отнася към периода 1890 – 1905 г. когато намира най-масово разпространение в Европа и Северна Америка. Плоските декоративни растителни елементи са характерния отличителен белег на Ар нуво, което го прави лесно разпознаваем. Ръчната изработка и употребата на качествени скъпи материали са в основата на стилът, чиято философия твърдо се противопоставя на предметите фабрично производство продукт на индустриализацията. В произведенията на изкуството от тази епоха се отделя специално внимание на детайла и скъпите материали. Сред отличителните черти на течението са вплитането на разнообразни вълнообразни форми изобразяващи пламъци, вълни, ластари. В своята същина Ар нуво е вдъхновен от стилистиката на японската графика, която става много популярна в Европа в края на деветнадесети век. Стилът възниква в Париж и носи името на галерията за изобразително изкуство „Maison de l'Art Nouveau“ (Дом на Новото изкуство) където за пръв път били представени произведения изпълнени в новия стил. Постепенно стилът навлиза под различни имена в Германия и Австрия, Белгия, Великобритания, Испания и Сащ.

Ар нуво е определян като най-мащабното течение в изкуството, тъй като успешно е обхванало всички сфери на дизайна. Стилизираната изчистена декоративна форма така типична за стила оказала силно въздействие върху развитието на архитектурата, приложните изкуства, живописата, графиката, илюстрацията. Мощното му присъствие се усеща най-осезаемо в плаката и илюстрацията където еkleктичният стил дава силно отражение върху стилистиката на човешката фигура и шрифта.

Печатната техника "rouchoir", която технически се развила във Франция в същия отрязък от време, значително подобрила колорита на илюстрациите в периодичните издания и допринесла за подсилване на яркостта на цветовете. През първата половина на двадесети век редица модни журналы, които били отпечатвани в Париж се репродуцирали посредством новия метод. Елитни списания като "Vogue" и „Femina“ отпечатвали своите корици и

илустрации посредством "rouchoir", което привлякло голям брой читатели. Rouchoir изисквала ръчното нанасяне на единични слоеве цвят към литографията, което се реализирало посредством шаблони. В резултат се получавали изключително контрастни изображения с различни цветни области, иновация непозната в печатната индустрия до този момент. В основата си технологията била взаимствана от японските техники за печат върху текстил, които били използвани при изработката на кимона. В края на деветнадесети век в Европа възникнал подчертан интерес към японската култура, а кимоната се превърнали в ценен трофей за колекционерите. Ярките светове на щампите предизвиквали всеобщо възхищение сред ценителите на изкуството и довело до внедряването на печатната технология в печатниците. След редица експерименти френските печатари адаптирали и оптимизирали процеса като в началото на двадесети век били създадени редица студия за печат, където сръчни работници отпечатвали, подшивали и подлепяли страниците на писанията. (Фиг.1)

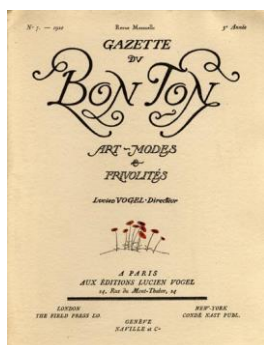

Фиг.1

Мощното въздействие на цвета значително допринесъл за възприятието на образите. Линията, силуета и цялостното съдържание на периодичните издания коренно се променили. Най-добрите отпечатъци били ръчно дорисувани със злато и сребро като добивали стойността на художествено произведение. Цветни илустрации от подобен тип се появили и в сп. „Journal des Dames et des Modes“ в периода 1912-1914 г. както и сп. „Gazette du Bon Ton“. Графиките били отпечатани в силно ограничен тираж, върху висококачествена хартия. Предназначението на тези невероятни произведения на изкуството било да служат за наслада на висшето общество. Те били поставяни в луксозни рамки и били възприемани като произведения на изкуството. Ценителите на модната рисунка се увеличили неимоверно, а новата графична техника допринесла за обособяването на модната илустрация като самостоятелно подразделение в изкуството.

Модното списание „Gazette du Bon Ton“ излизало в периода 1912 – 1925 г. се превърнало в трибуна за изява на модните илюстратори. Въпреки, че изданието просъществувало в рамките на кратък период от време, то отразявало актуалните модни

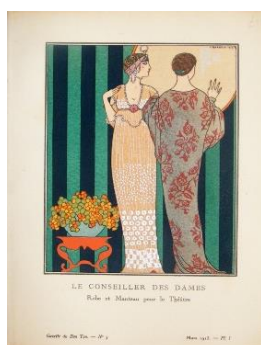
тенденции и било изключително влиятелно. „Gazette du Bon Ton“ се издавало в малоброен тираж и било разпространявано само в модните салони срещу абонамент. Отпечатването на книжното тяло се извършвало върху фина луксозна хартия, което допълнително повишавало стойността на съдържанието. Редакцията имала сключен договор със седем модни къщи „Cheruit“, „Doeuillet“, „Doucet“, „Paquin“, „Poiret“, „Redfern“ и „Worth“, което гарантирало включването в неговите броеве само най-новите дизайнерски творения. Във време на бурни промени в изкуството и социалния живот „Gazette du Bon Ton“ се стремил да се разграничи от масовата ориентация на своите конкуренти зад океана „Vogue“ и „Harper's Bazaar“ и отразявал тенденциите в социалния и културен живот в Париж. Основната мисия на списанието била да представи модата и изработката на облекла като висша форма на изкуството редом до живописата и скулптурата. Поради тази причина редом с модните илюстрации били публикувани есета и статии на утвърдени френски писатели и критици. Изработката на илюстрациите била поверена на водещи художници като Etienne Drian, Georges Barbier, Erté (Romain de Tirtoff), Paul Iribe, Pierre Brissaud, André Edouard Marty, Thayaht (Ernesto Michahelles), Georges Lepape, Edouard Garcia Benito, Soeurs David (David Sisters), Pierre Mourgue, Robert Bonfils, Bernard Boutet de Monvel, Maurice Leroy и Zyg Brunner. Те създали впечатляващи модни илюстрации вдъхновени от властващия по това време стил ар нуво. Моделите били представяни в различни повествователни ситуации, което придавало по-голяма изразителност на илюстрациите. Дрехите придобили цветна визия силно подпомогната от мощния колорит на графичната техника „pouchoir“. Цялостният облик на модната илюстрация силно се променил в сравнение с предходните години и привлякъл голям кръг от почитатели. Модната илюстрация се издигнала до висотите на кавалетната живопис и се превърнала във обект на възхищение и наслада. Клиентите на модните къщи могли да им се наслаждават по време на различните събития организирани в модните салони. (Фиг. 2,3,4,5)

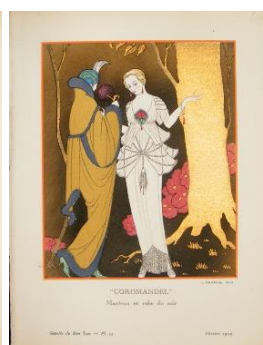
Фиг.2

Фиг.3

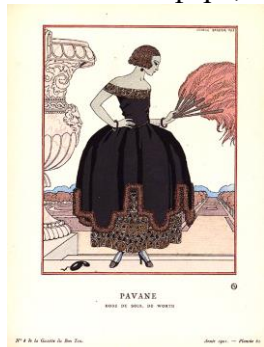
Фиг.4

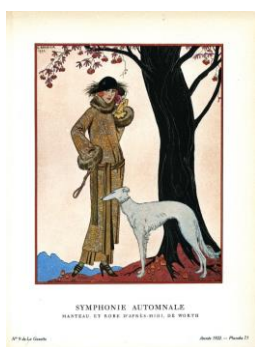
Фиг.5

Един от най-добрите майстори в новата графична техника е френският художник George Barbier. Той е един от най-отлявлените дизайнери на облекла, костюми и илюстрации в стила Ар нуво. Barbier е създавал множество модни илюстрации за списанията „Gazette du Bon Ton“ и „Vogue“, които са обект на възхищение и днес. Артистът е работил в тясно сътрудничество с най-престижните модни къщи от този период „Lanvin“, „Panguin“ и „Vionet“. Изящният рисунък хармонично допълнен от деликатните цветни тонове са типични за неговият стил на работа. Перфектното графично изпълнение в допълнение с фината шриховка на малките детайли придават на прелестните илюстрации изключително ювелирно излъчване. Прецизно изследвани различните части на дрехата: пера, дантели и копчета са внимателно разработени. Художникът успява да постигне отлична материалност благодарение на правдивото разработване на гънките на отделните материи. Авторът е пестелив по отношение на светлосящото играждане на обемите като отделя внимание

предимно на платовете и умишлено разработва по-пестеливо тялото на модела. Този подход допълнително подпомага възприемането на дрехата, която чрез свота материалност изпъква на фона на чисто линейно представените тела. Специално внимание е отделено на аксесоарите и декорациите. Интерес представляват сложните прически, които са изключително правдиво разработени. Илюстрациите на художника са повлияни от арт нуво и носят силен творчески заряд. Майстор на линейната рисунка и детайла Babier се нага като водещ илюстратор в редица издания. Авторът отлично ни потапя в духа на новия век чрез специалната атмосфера, която изпълва неговите илюстрации. (Фиг.6,7,8,9)

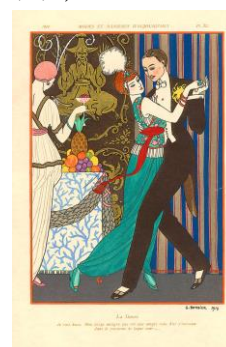
Фиг.6

Фиг.7

Фиг.8

Фиг.9

Силният подем на печатарската индустрия в световен мащаб значително подпомагат разцвета на модната илюстрация и я ориентират към масовата публика. Периода 1900 – 1920 г. бива определян от критиците като златни години в развитието на модната рисунка. Повлиятелните списания поместват цветни илюстрации в допълнение към статиите и публицистичните очерци. Неизбежно властващият в този период стил в изкуството, архитектурата и приложните изкуства Ар нуво поставя ярък отпечатък върху оформлението на периодичните издания. Модните журналы придобиват привлекателни цветни корици, страниците се оформят с богато украсени рисунки, разработват се специални набори от печатарски шрифтове предназначени за заглавията и набора на текста.

Едни от най-популярните творби от този период са илюстрациите на художничката Helen Dryden. Тя е сред най-успешните дизайнери в Америка по това време. Родена е в Балтимор, но когато навършва седем години се премества във Филаделфия. Още в ранна детска възраст тя показва завидни художнически умения във изработката на дрехи за хартиени кукли, които в последствие са закупени от местната преса и са публикувани в модните страници. Така младата дизайнерка постепенно се ориентирала към модата и се насочва към илюстрацията. Авторката сама се обучавала в различни техники. В последствие взела решение да изучава изящни изкуства и се записала в „Pennsylvania Academy of Fine Arts” където получила солидна подготовка в областта на дизайна. През 1909 г. Dryden се премества в Ню Йорк където се опитала да заинтригува модните списания със своите илюстрации, но в продължение на цяла година творбите ѝ са критикувани и отхвърляни. Най-силно разочарование ѝ донесъл отказът на американското издание на сп. “Vogue”, което силно разстроило младата авторка. След промени в ръководството на списанието нейните илюстрации направили впечатление на новия моден редактор, който се свързал с нея и незабавно ѝ предложил работа. Helen Dryden илюстрира кориците на “Vogue” в продължение на тринадесет години. В периода 1900 -1920 г. тя създава едни от най-забележителните си илюстрации, в които ясно се усеща влиянието на Ар нуво. Мощната експлозия на цвета е характерна отличителна черта на нейните илюстрации. Ярките флорални мотиви стилизирани и опростени са водещ елемент в нейните композиции. Наситените цветове доставят истинска наслада на зрителя. (Фиг. 10,11,12,13)

Фиг.10

Фиг.11

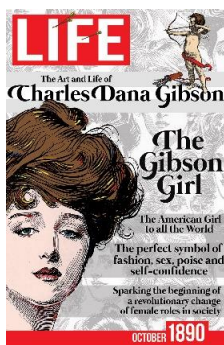

Фиг.12

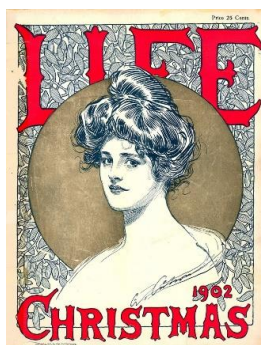

Фиг.13

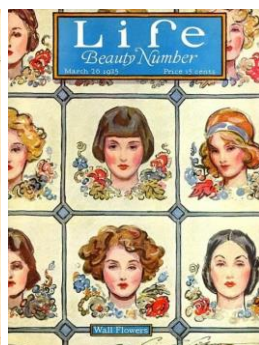
Майсторът на модни илюстрации от този период Charles Dana Gibson съумява да разчупи статичните композиции и да създаде образа на съвременната красива жена, който се налага в цяла Америка. Неговите експресивни и изразителни илюстрации са силно повлияни от Ар нуво. Нежните женски образи, които авторът създава пленяват читателите на много модни списания отвъд океана. Художникът създава събирателен образ на красивата млада жена станал известен като „Gibson Girl”. За първи път в неговите ескизи се въвежда идеализиран събирателен образ на женската красота, който се превръща в икона. Вдъхновение за рисунките си авторът черпел от обаянието на своята съпруга и четирите си сетри, които изобразявал в разнообразни портрети. Художникът е роден в Роксбъри, Масачузетс. Насърчаван от своите родители да развива творческия си талант той заминава за Ню Йорк, за да учи изкуство в „Art Students League”. През 1886 г. авторът успял да продаде своите рисунки с туш на сп. „Life”. Негови илюстрации започват да се появяват всяка седмица в различни издания и журналы включително „Collier's“, „McClure's“ и „Harper's Bazaar”. Оформянето на илюстрацията „Gibson Girl” 1889 г. му спечелва голяма популярност и благосъстояние. През 1918 г. илюстраторът оглавява сп. „Life” и става съсобственик. През същата година е избран за член на Националната Академия по дизайн, а през 1932 г. става академик. В цялостното му творчество се учеща характерната стилистика типична за Ар нуво, която авторът пречупва през призмата на своя талант. В оформлението на кориците, които художникът създава се наблюдава осезаемото присъствие на шрифта, който е в отлична хармония с рисунката. (Фиг.14,15,16,17).

Фиг.14

Фиг.15

Фиг.16

Фиг.17

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Възникването и развитието на модната илюстрация в началото на двадесети век са силно подпомогнати от печатните технологии. В течение на няколко века модната рисунка е подчинена на стилистиката на гравюрата и е възпроизвеждана чрез техниката на дълбок печат и висок печат, но с настъпването на двадесети век и появата на новата печатна техника "pochoir", цвета и стилизацията на формата са водещи елементи от дизайна на модната илюстрация. Благодарение подема на печатарските технологии модните илюстрации се разпространяват из цяла Европа и се превръщат в произведение на изкуството, чийто образци достигнали до нас представят красотата и изяществото на една бурна и атрактивна историческа епоха.

ЛИТЕРАТУРА

Сарджева, Р. (2009), Технологии за печат, Сиела
Фартнг. С, (2015) Изкуството цялата история, Книгомания, Robinson J., The fine art of fashion illustration, Frances Lincoln limited, 346 - 353
Downton, D.(2007), 100 Years of Fashion Illustration, Laurence King Publishing
Colahan A. and Zanhary C.(2015), Fashion and the art of pochoir, Thames and Hudson, 11 – 31
Robinson J. and Calvey G. (2015), The fine art of fashion illustration, Frances Lincoln Limited, 174 – 237

ЕЛЕКТРОННИ РЕСУРСИ

https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B5%D0%BB_%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%BA, Последен достъп [2017-11-30]
https://en.wikipedia.org/wiki/Gazette_du_Bon_Ton, Последен достъп [2017-11-30]
<https://www.britannica.com/biography/Charles-Dana-Gibson>, Последен достъп [2017-11-30]